

Nr 280.

Av herr **Pettersson, David**, och friherre **Lagerfelt**, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kapitalökning för spannmålslagerhusfonden m. m.*

I proposition nr 177 till årets riksdag angående kapitalökning för spannmålslagerhusfonden m. m. har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels att godkänna vissa förslag i avseende å villkoren och bestämmelserna för lån från spannmålslagerhusfonden och spannmålskreditfonden, dels ock att för budgetåret 1933/1934 anvisa anslag för kapitalökning till dessa fonder.

Propositionen i fråga har föranletts av en statens spannmålsnämnds framställning till Kungl. Maj:t den 13 december 1932 om vidtagande av vissa åtgärder i syfte att bereda ytterligare lagringsmöjligheter för spannmål m. m.

Då spannmålsnämndens skrivelse i väsentligare avseenden finnes återgiven i Kungl. Maj:ts ovan nämnda proposition, anse vi oss i detta sammanhang icke böra mer utförligt beröra densamma. Vi vilja emellertid framhålla, att nämnden av flera, väl motiverade skäl funnit förhållandena påkalla en snar lösning av frågan om framskapandet av ytterligare lagerutrymmen för brödspannmål. Ehuru nämnden ansåg, att jordbrukarna själva i första hand borde svara för tillkomsten av erforderliga lagerutrymmen och för den skull föreslog Kungl. Maj:t vissa ändringar och lättnader i villkoren för lån ur spannmålslagerhusfonden m. m., fann den dock all sannolikhet tala för att nya lagerlokaler icke komme att i önskvärd utsträckning anordnas av jordbrukarna själva. Lagringsfrågan vore emellertid enligt nämnden så allvarlig, att nämnden ansåg sig böra förorda att staten sökte tillgodose det nödvändigaste behovet därav. Nämnden föreslog därför uppförandet genom statens försorg av nya lagerlokaler i Malmö, Hälsingborg, Lidköping, Kalmar, Norrköping och Motala eller Vadstena. I samband därmed uttalade sig nämnden för att dylika lagerhus borde byggas för en kapacitet av omkring 5,000 ton samt utrustas med moderna anordningar för spannmålsens in- och utlossning samt skötsel.

Lantbruksstyrelsen, statskontoret och fullmäktige i riksbanken hava samtliga yttrat sig över detta nämndens förslag samt med hänvisning till driften vid de tidigare statliga lagerhusen i huvudsak avstyrkt bifall till nämndens framställning i detta avseende.

Lantbruksstyrelsen har vidare i sitt yttrande dragit i tvivelsmål, huruvida behovet av nya lagerutrymmen över huvud vore så trängande, som nämnden i sin skrivelse anfört. Samtidigt har styrelsen hänvisat till att spannmålen i nödfall skulle kunna lagras i tillfälliga lokaler såsom hos icke i drift varande industrianläggningar m. m. Styrelsen synes härutinnan icke hava tagit nödig hänsyn till de förhållanden som spannmålsnämnden i skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 februari 1933 anfört.

Vad vidare angår de tidigare statliga lagerhusens ekonomiska bärighet få vi anföra följande.

De flesta av dessa lagerhus äro för det första rätt illa placerade ur de synpunkter, vilka närmast böra beaktas vid byggandet av lagerhus för brödspannmål av någon större kapacitet. Emellertid bör det framhållas, att det ekonomiska resultatet av de nu befintliga statliga lagerhusen från och med konsumtionsåret 1925/1926 ingalunda varit avskräckande svagt. De stora driftsunderskotten för dessa lagerhus härröra från åren 1921—1925, eller tiden för det starka prisfallet å spannmål efter kristiden. Vidare må observeras, att de relativt väl belägna lagerhusen i Åstorp och Eslöv visat ett betydligt bättre driftsresultat än lagerhusen i Tomelilla och Hallsberg. Vis-a utav de tidigare lagerhusen hava sålunda med undantag för de första synnerligen ogynnsamma åren alltid visat ett driftsöverskott. Under sådana förhållanden torde en hänvisning till erfarenheterna från de tidigare statliga lagerhusen icke böra tillmätas allt för stor betydelse vid bedömandet av frågan, huruvida nyanlagda statliga lagerhus skulle komma att medföra allt för stora ekonomiska risker eller icke.

I sitt uttalande till statsrådsprotokollet säger sig departementschefen förhindrad tillstyrka, att staten nu går i författning om uppförande för egen räkning av nya spannmålslagerhus. Departementschefen uttalar därvid även, att då det torde ligga i sakens natur, att nu gällande reglering av priserna å brödspannmål i framtiden komme att upphöra, det syntes vara bättre att hänvisa lantmännen att själva driva lagerhusrörelse, än att staten utvidgade sin egen lagerhusverksamhet, enär i förra fallet lagerhusen lättare kunde finna användning för lagring jämväl av annat än brödspannmål.

Härmed har departementschefen icke tillfullo beaktat det centrala i spannmålsnämndens framställning, nämligen önskvärdheten att snarast erhålla tillräckliga lagerutrymmen av tillfredsställande beskaffenhet och belägenhet. Ökade möjligheter för lantmännen att anskaffa lagerhus utgör nämligen ingen garanti för att lagerutrymmen i tillräcklig utsträckning inom den närmaste tiden komma till stånd.

För vår del få vi nu i ifrågavarande ärende anföra följande.

Det torde få anses tillfullo ådagalagt, att ytterligare lagringsutrymmen i rätt stor utsträckning äro behövliga. Detta behov avser icke att säkerställa lagringsfrågan ett år med en exceptionellt hög skörd utan att tillgodose lagringsfrågan vid normal skörd av vete och råg. I detta sammanhang bör framhållas, att förhållandena beträffande 1932 års skörd så till vida äro relativt gynnsamma, som skördens kvalitet tillåtit lagring hos jordbrukarna och å mindre goda lagerlokaler i mycket stor utsträckning. Skulle skörden bliva av lägre kvalitet eller behöva bärgas under ogynnsamma väderleksförhållanden, torde för dess användning till kvarnvara erfordras en skötsel, som icke kan erhållas annat än i samband med inlagring i synnerligen välordnade och välutrustade lagerlokaler. Denna omständighet torde hava förbisetts av såväl lantbruksstyrelsen som departementschefen, enär i annat fall behovet av nya lagerlokaler borde framställts mera trängande än som skett.

Vad sedan angår risken att uppföra statliga lagerhus med hänsyn till att den nu gällande prisregleringen kan komma att upphöra, dela vi icke farhågorna därför. Ännu torde tiden icke vara sådan, att statsmakterna kunna tänka på en avveckling av dessa åtgärder. Vad sedan inmalningstvänet beträffar, synes det oss, som borde man böra räkna med dess bibehållande under en rätt avsevärd tid framåt. Erfarenheterna beträffande detsamma synas oss hava varit de allra bästa och dess bestående torde vara en mycket skälig statlig åtgärd till den inhemska spannmålsodlingens stödande. Redan inmalningstvänet och den därav följande successiva förbrukningen av den inhemska brödsäden kräver emellertid lagring av spannmålen i sådan utsträckning, att stora möjligheter synas föreligga för ett rätt omfattande utnyttjande av nya statliga lagerhus och därmed också för deras ekonomiska bärighet. Såvitt nu kan bedömas, synas oss sålunda betänkligheterna för ett statligt lagerhusbyggande ganska små, även om rätt stor vikt fästes vid den rent statligt ekonomiska sidan av saken.

I likhet med spannmålsnämnden äro vi av den uppfattningen, att det vore i hög grad önskvärt, att lantmännen och deras föreningar skaffade sig ytterligare lagerlokaler, men anse i likhet med nämnden, att lantmännen för närvarande knappast kunna beräknas komma att uppföra dylika i tillräcklig omfattning inom den närmaste tiden. Däremot hålla vi det icke för otroligt, att då lantmännens föreningar hunnit växa sig starkare, än de i vissa fall för närvarande äro, desamma skulle kunna tänkas övertaga de av staten nu eventuellt uppförda lagerhusbyggnaderna. Man torde slutligen icke böra bortse ifrån det förhållandet, att de statliga lagerhusen skulle bliva mer användbara för spannmålshandeln i dess helhet än de lantmännen tillhöriga lagerhusen, som i stället skulle kunna fylla även andra ändamål än uteslutande spannmålslagring.

Vad vidare angår frågan om anskaffandet av för statliga lagerhusbyggen erforderliga belopp vilja vi uttala, att de lämpligen skulle kunna i hudsak anvisas av för beredskapsarbeten m. m. avsedda medel. För ändamålet skulle erfordras omkring 2.5 miljoner kronor. Enligt vår mening skulle staten genom att anvisa ett belopp av denna storlek icke endast för dagen lämna jordbruket och framför allt spannmålsodlingen ett mycket verksamt stöd utan ock för framtiden bidragit till hela spannmålsmarknadens sanering. Även om lagerhusen direkt icke skulle komma att uppvisa några ekonomiskt lysande resultat, skulle de sålunda indirekt kunna tillföra jordbruket värden utav den allra största betydelse. Vid planerandet av lämpliga beredskapsarbeten torde denna synpunkt böra tillmätas icke oväsentlig vikt. Vi ifrågasätta för övrigt, huruvida icke frågan om ett dylikt byggande av statliga lagerhus för landsbygden ur arbetslöshetssynpunkt är av sådan betydelse, att den borde tagas under omprövning i samband med planerandet av statliga beredskapsarbeten överhuvud. I detta fall avser byggnadsarbetet att tillföra landet värden, som kunna komma till större nytta än många andra diskuterade dylika arbeten.

Vad slutligen angår frågan om de orter, å vilka staten borde uppföra egna

lagerhus ävensom de typer av sådana, vilka borde komma till utförande, få vi för vårt vidkommande ansluta oss till de synpunkter, vilka framförts av statens lagerhus- och fryshusstyrelse i dess skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 februari 1933.

På grund av vad vi sålunda anfört få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att på sätt ovan anförts anvisa erforderliga medel för uppförandet genom statens försorg av spannmålslagerhus efter i huvudsak de av spannmålsnämnden och statens lagerhus- och fryshusstyrelse angivna grunder.

Stockholm i mars 1933.

D. Pettersson.

Israel Lagerfelt.
